

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 521/2012-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. októbra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. K., CSc., B., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu zaručeného čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na slobodu prejavu zaručeného čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 403/2011-413 z 20. júna 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. K., CSc., o d m i e t a ako neprípustnú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. augusta 2012 doručená sťažnosť Ing. M. K., CSc., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na slobodu prejavu zaručeného čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na slobodu prejavu zaručeného čl. 10 ods. 1 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 403/2011-413 z 20. júna 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) bolo na základe žaloby Ing. I. L., B. (ďalej len „žalobca“), pod sp. zn. 11 C 42/96 vedené konanie o ochranu osobnosti, v ktorom sťažovateľ vystupoval ako žalovaný.

Okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 42/96-379 z 13. júna 2011 žalobe žalobcu vyhovel, uložil sťažovateľovi zaslať k rukám žalobcu doporučený list s predpísaným znením a zaplatiť mu nemajetkovú ujmu v sume 3 319 €. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Okresný súd bol toho názoru, že *„väčšina výrokov“*, ktoré sťažovateľ na adresu žalobcu použil, *„nie sú hodnotiacimi úsudkami..., ale nepochybne predstavujú skutkové tvrdenia.... Je teda zrejmé, že odporca nepriamo obvinil navrhovateľa zo spáchania skutku, ktorý sám vo svojich výrokoch označuje za trestný čin... Zásah spočívajúci v tvrdení, avšak právoplatným rozsudkom súdu nepreukázanej trestnej činnosti, je neoprávneným zásahom do osobnostných práv... aj keby sa v budúcnosti preukázala pravdivosť týchto skutkových tvrdení, nič to nemení na veci, že v čase, kedy boli výroky prednesené, nebola vina navrhovateľa... potvrdená rozhodnutím súdu.“*

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom „vytýkal súdu prvého stupňa, že sa nezaoberal dôkazmi a skutočnosťami, ktoré žiadali vykonať v záujme riadneho objasnenia veci“, kritizoval „vykladanie teórie prezumpcie nevinny, čo je výlučne trestnoprávny inštitút..., ktorý v civilnom konaní neexistuje“, a spochybnil aj záver okresného súdu o vplyve sporných výrokov na podozrenie o spáchaní trestného činu žalobcom vzbudené v povedomí širokej verejnosti. Vlastné výroky označil „za oprávnenú kritiku a jeho presvedčenie, ktoré vyslovil pri legitímnom výkone jeho slobody prejavu a názorov...“.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 4 Co 403/2011 z 20. júna 2012 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa so závermi prvostupňového súdu a považoval za preukázané, že sťažovateľ „svojimi výroky verejne prednesenými pred médiami z únosu svojho syna do cudziny obvinil navrhovateľa, pričom nešlo o hodnotiace úsudky ani o kritiku, ako uviedol, ale o skutkové tvrdenia, bez toho, aby bola preukázaná spojitosť navrhovateľa s týmto únosom alebo s osobami, ktoré únos zorganizovali alebo uskutočnili a ani doposiaľ nebolo preukázané, že by sa navrhovateľ bol podieľal na spáchaní tohto trestného činu“. Krajský súd tiež zdôraznil, že sťažovateľ svoje výroky nepoprel „a aj v odvolaní uviedol, že jeho názor mu nikto nevezme“. Rovnako uviedol, že sťažovateľ nepredložil nepochybný dôkaz „o tom, že navrhovateľ sa na predmetnej trestnej činnosti podieľal alebo mal spojenie s osobami, ktoré únos syna odporcu zorganizovali alebo uskutočnili. Naopak takéto skutkové tvrdenia treba považovať za neoprávnený zásah do osobnostných práv navrhovateľa. Výroky odporcu nebolo možné považovať ani za oprávnenú kritiku, pretože oprávnená kritika by sa musela opierať o pravdivé skutočnosti a musela by byť primeraná obsahom a formou, čo v danom prípade nie je splnené. Nemožno sa stotožniť ani s názorom odporcu, že výroky vyslovil pri legitímnom výkone jeho slobody prejavu a názorov garantovanej mu čl. 26 ods. 1 Ústavy SR a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, a že otázka pravdivosti napadnutých jeho výrokov v konaní nie je podstatná, keďže výroky vyslovil na podklade existujúcich faktov, pretože k zásahu ním vyslovenými výroky došlo práve preto, že nebola preukázaná ich pravdivosť ani preukázané fakty, na ktoré sa odporca odvolával.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ dôvodí, že „*právne názory odvolacieho súdu... v napadnutom rozsudku sú účelové, jednostranné len v prospech žalobcu..., a úplne ignorujú podstatné právne hľadiská pri ich ústavne konformnom a Dohovorom konformnom výklade práva na slobodu prejavu tak, ako ich už dlhodobo prezentuje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva...; v obsahu rozsudkov oboch stupňov tieto podstatné právne hľadiská úplne absentujú, a dá sa usúdiť, že na ne oba súdy zreteľ nebrali. Tým sa dajú závery v napadnutom rozsudku označiť ako svojvoľné, arbitrárne, zjavne neodôvodnené a napadnutý rozsudok neobsahuje jasné právne závery majúce pre vec podstatný význam, čo má... za následok porušenie základných práv...“.* Sťažovateľ poukazuje na jednotlivé rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúce sa slobody prejavu a argumentuje, že sa „*vyjadroval v žalobou napadnutých a sporných výrokoch k téme výsostne politickej a sledujúcej verejný záujem, pretože od počiatku inkriminovaného únosu môjho syna do Rakúska boli médiami... veľmi intenzívne rozoberané úvahy o účasti Slovenskej informačnej služby na únose..., pričom by malo byť notoricky známe, že L. ako riaditeľ S. aj samotná táto inštitúcia podozrenia z ich účasti na únose iba vyvolávali. Táto téma únosu môjho syna a účasti S. na ňom bola médiami aj zahraničnými... veľmi intenzívne sledovaná...“.* Sťažovateľ nesúhlasí so závermi odvolacieho súdu o tom, že jeho výroky boli skutkovými tvrdeniami. Naopak, argumentuje v prospech záveru o ich povahe hodnotiacich úsudkov, keďže sa mal vyjadrovať v podmieňovacom spôsobe. Ďalej zdôrazňuje, že „*za skutok únosu môjho syna do R. nebol nikto odsúdený iba pre M. amnestie a je potom úplne absurdné a nelogické, aby súd odo mňa vyžadoval dôkaz pravdivosti mojich tvrdení...“.* Zdôrazňuje, že jeho dôkazné návrhy neboli súdmi akceptované, a v nadväznosti na to dôvodí, že „*amnestia neznehodnocuje dôkazy zadovážené v trestnom konaní na to, aby boli dôkazmi aj v občianskoprávnom konaní obzvlášť, keď je predmetom dokazovania účasť žalobcu na nejakom zavrhnutiahodnom konaní“.* Sťažovateľ rekapituluje niektoré skutkové okolnosti súvisiace s kauzou únosu jeho syna a na ich podklade argumentuje v prospech záveru o ústavnej vadnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

Navrhuje, aby ústavný súd meritórne takto rozhodol:

„*1. Základné právo sťažovateľa na slobodu prejavu podľa článku 10 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 26 odsek 1 a 2 Ústavy*

Slovenskej republiky v spojení so základným právom domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa článku 46 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky a v spojení s právom na spravodlivý proces podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 20. 6. 2012 sp. zn. 4 Co 403/2011-413 porušené bolo.

2. Ústavný súd slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 20. 6. 2012 sp. zn. 4 Co 403/2011-413 a prikazuje mu vo veci znovu konať a rozhodnúť.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný sťažovateľovi uhradiť trovy konania v sume 323,50 € na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľ navrhuje aj odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd si počas predbežného prerokovania sťažnosti 12. septembra 2012 vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 11 C 42/96. Okresný súd však ústavnému súdu 8. októbra 2012 doručil oznámenie, že „z dôvodu dovolania podaného Ing. M. K. voči rozsudku Krajského súdu v Bratislave, ktorým bol potvrdený rozsudok tunajšieho súdu bola vec postúpená spolu so spisom dňa 20. 09. 2012 na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky“, a preto spis doručiť v súčasnosti nemožno.

Na základe získanej informácie ústavný súd 9. októbra 2012 telefonicky na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zistil, že dovolanie sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo podané 1. augusta 2012, spis bol na rozhodnutie o dovolaní najvyššiemu súdu doručený 24. septembra 2012 a vec je na najvyššom súde vedená pod sp. zn. 7 Cdo 180/2012. O dovolaní dosiaľ nebolo rozhodnuté.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd v súčinnosti s najvyšším súdom overil informáciu o podanom dovolaní a zistil, že sťažovateľ podal proti uvedenému rozsudku krajského súdu dovolanie 1. augusta 2012. Ku dňu rozhodovania o sťažnosti nebolo o podanom dovolaní rozhodnuté.

Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých

prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05).

Zistená skutočnosť podania dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľom vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv, ak je zrejmé, že sťažovateľ podal dovolanie, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené. Sťažnosť musela byť preto v tejto časti odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv, ktorých porušenie namieta, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací.

Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje...

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľa prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majúc na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní bude mať sťažovateľ k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu týkajúcej sa tohto rozhodnutia za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v tejto časti meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O ďalších návrhoch sťažovateľa formulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, náhrada trov konania) a o navrhnutom odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu z dôvodu odmietnutia sťažnosti nebolo potrebné rozhodnúť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2012